

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 250/2011-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. decembra 2011 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť spoločnosti F., s. r. o., P., zastúpenej advokátom JUDr. J. T., N., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 1 Co 160/2010 zo 7. februára 2011, a takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Co 160/2010 porušil základné právo spoločnosti F., s. r. o., na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základné právo na vlastníctvo podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 1 Co 160/2010 zo 7. februára 2011 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.

Odôvodnenie:

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 250/2011-14 z 2. júna 2011 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť spoločnosti F., s. r. o., P. (ďalej len „sťažovateľ“), v časti, ktorou namietala porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ods. 1 ústavy rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 Co 160/2010 zo 7. februára 2011.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovateľ podaním z 20. júna 2011 a tiež aj krajský súd vo vyjadrení z 28. júna 2011 vyslovili súhlas, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

Sťažovateľ sa podanou sťažnosťou domáhal, aby ústavný súd vydal tento nález:

„1. Základné právo spoločnosti F., s.r.o., so sídlom P., na súdnu a inú právnu ochranu podľa 2 hlavy, 7 oddielu Ústavy SR právoplatným rozhodnutím Okresného súdu v Kežmarku sp. zn.: 2C 38/2010-90 zo dňa 04.10.2010 porušené bolo.

2. Základné právo spoločnosti F., s.r.o., so sídlom P., vlastniť majetok podľa 2 hlavy, 2 oddielu Ústavy SR právoplatným rozhodnutím Okresného súdu v Kežmarku sp. zn.: 2C 38/2010-90 zo dňa 04.10.2010 porušené bolo.

3. Základné právo spoločnosti F., s.r.o., so sídlom P., na súdnu a inú právnu ochranu podľa 2 hlavy, 7 oddielu Ústavy SR právoplatným rozhodnutím Krajského súdu v Prešove sp. zn.: 1Co/160/2010 zo dňa 07.02.2011 porušené bolo.

4. Základné právo spoločnosti F., s.r.o., so sídlom P., vlastníť majetok podľa 2 hlavy, 2 oddielu Ústavy SR právoplatným rozhodnutím Krajského súdu v Prešove sp. zn.: 1Co/160/2010 zo dňa 07.02.2011 porušené bolo.

5. Rozsudok Okresného súdu v Kežmarku sp. zn.: 2C 38/2010-90 zo dňa 04.10.2010 a rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn.: 1Co/160/2010 zo dňa 07.02.2011, sa zrušujú a vec sa im vracia na ďalšie konanie. “

Ako vyplynulo z podanej sťažnosti a zo spisu Okresného súdu Kežmarok (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 2 C 38/2010, ktorý si ústavný súd pripojil pre účely rozhodovania o sťažnosti sťažovateľa, sťažovateľ sa ako žalobca za účasti spoločnosti D., spol. s r. o., ako vedľajšieho účastníka (ďalej len „vedľajší účastník“) domáhal v tomto konaní proti žalovanému – S., a. s. (ďalej len „žalovaný“), určenia, že

- žalovaný ako záložný veriteľ zo zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam č. 215/60514-6/2 z 23. marca 1993 (ďalej len „záložná zmluva“) nie je v zmysle zákona č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách a o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o dobrovoľných dražbách“) oprávnený navrhnúť vykonanie dražby nehnuteľnosti zapísanej na LV č. 1269, k. ú. K., okres K., ako parc. č. 7039/35, zast. pl. a nádvoria o výmere 298 m² a na nej postavenej stavby rodinného domu súp. č. 1674 (ďalej len „nehuteľnosť“),

- záložné právo zriadené záložnou zmluvou je premlčané a záložný veriteľ nie je oprávnený uspokojiť ním zabezpečenú pohľadávku z predaja zálohu na dražbe podľa zákona o dobrovoľných dražbách,

- záložné právo zriadené záložnou zmluvou je premlčané a žalovaný ako záložný veriteľ nie je oprávnený uspokojiť ním zabezpečenú pohľadávku výkonom tohto záložného práva.

Sťažovateľ svoju žalobu odôvodnil tým, že je výlučným vlastníkom nehnuteľnosti, ktorú nadobudol v dražbe podľa zákona o dobrovoľných dražbách, a to pôvodne bez tiarch. V čase podania žaloby bolo na liste vlastníctva nehnuteľnosti zapísané záložné právo v prospech žalovaného na základe záložnej zmluvy (jej vklad bol povolený pod č. V 335/93 25. marca 1993). Toto záložné právo bolo zriadené na účely zabezpečenia pohľadávky

z úverovej zmluvy č. 215/60514-6 z 23. marca 1993 (ďalej len „úverová zmluva“) uzatvorenej medzi býv. S. (ďalej len „právny predchodca žalovaného“) a dlžníkom Ing. J. R. Právoplatným rozsudkom Okresného súdu Prievidza č. k. 14 Cb 626/96-100 z 13. októbra 1997 (právoplatnosť čo do istiny 22. októbra 1997) bola uložená Ing. J. R. povinnosť zaplatiť právnemu predchodcovi žalovaného pohľadávku z úverovej zmluvy vo výške 969 886,80 Sk, pričom z tohto rozsudku vyplýva, že táto pohľadávka sa stala splatnou najneskôr 22. marca 1996 (úrok z omeškania bol veriteľovi priznaný od tohto času). Preto je zrejmé, že nasledujúcim dňom (23. marca 1996) sa mohol právny predchodca žalovaného po prvý raz domáhať uspokojenia svojej pohľadávky z úverovej zmluvy, či už podaním žaloby na súd, alebo zo zálohu. Žalovaný vyzval sťažovateľa listom z 5. januára 2010 na úhradu pohľadávky z úverovej zmluvy, ktorá nebola splnená dlžníkom, oznámil sťažovateľovi začatie realizácie záložného práva, ako aj to, že sa bude domáhať uspokojenia pohľadávky z výťažku predaja nehnuteľnosti (zálohu) na dobrovoľnej dražbe podľa zákona o dobrovoľných dražbách. Vedľajší účastník – dražobník – vyzval sťažovateľa listom zo 6. marca 2010 na sprístupnenie nehnuteľnosti na účely obhliadky nehnuteľnosti.

V žalobe sťažovateľ argumentoval tým, že žalovaný nie je oprávnený navrhnúť vykonanie dobrovoľnej dražby, záložné právo je premlčané a právo žalovaného domáhať sa uspokojenia zo zálohu zaniklo. Sťažovateľ zároveň namietal premlčanie zabezpečenej pohľadávky, čo odôvodnil tým, že štvorročná premlčacia doba (§ 387, § 397 Obchodného zákonníka) začala plynúť 22. marca 1996 a uplynula s následkom premlčania práva 22. marca 2000 bez ohľadu na to, že bola priznaná právoplatným rozhodnutím, resp. najneskôr sa premlčala uplynutím desaťročnej premlčacej doby, t. j. 22. marca 2006 (§ 408 ods. 1 Obchodného zákonníka). Záložné právo, ktoré sa premlčalo najneskôr k rovnakému dňu (§ 100 ods. 2, § 101 Občianskeho zákonníka), síce naďalej existuje, avšak už iba v naturálnej forme a z tohto dôvodu sa nemožno domáhať ani jeho realizácie. Navyše, žalovaný sa hodlá uspokojiť postupom podľa zákona o dobrovoľných dražbách, hoci úverová aj záložná zmluva boli uzatvorené pred prijatím zákona o dobrovoľných dražbách, keď platná právna úprava takúto možnosť nepoznala, v tom čase vzniklo aj právo žalovaného domáhať sa uspokojenia zo zálohu, a vylučujú to aj prechodné ustanovenia Občianskeho zákonníka (§ 879e Občianskeho zákonníka). Možnosť žalovaného domáhať sa uspokojenia zo zálohu sa musí posudzovať podľa predpisov účinných do 31. decembra

2002. Naliehavý právny záujem na požadovanom určení [§ 80 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“)] odôvodnil sťažovateľ tým, že ochrany svojich práv sa nemôže domáhať inak, pokračovaním vo výkone záložného práva žalovaným mu hrozí ujma, ktorú by nebolo možné dodatočne napraviť.

Žalovaný sa v konaní bránil tvrdením, že na základe právoplatného rozsudku Okresného súdu Prievidza č. k. 14 Cb 626/96-100 z 13. októbra 1997 vedie ako oprávnený exekúciu proti Ing. J. R. ako povinnému pre vymoženie 969 886,80 Sk s príslušenstvom na Exekútorskou úrade JUDr. V. K. (ďalej len „súdny exekútor“) pod sp. zn. Ex 111/98, a to od 9. februára 1998 až dosiaľ, a jeho pohľadávka nie je preto premlčaná (žalovaný doložil správu súdneho exekútora). Poukázal na to, že ustanovenie § 879e Občianskeho zákonníka treba správne vykladať tak, že umožňuje realizovať záložné právo aj postupom podľa zákona o dobrovoľných dražbách (nepravá retroaktivita).

Okresný súd žalobu sťažovateľa rozsudkom č. k. 2 C 38/2010-90 zo 4. októbra 2010 zamietol. Vychádzal z toho, že žalovaný sa na základe ustanovení § 151j ods. 1 (z ktorého vyplýva, že záložný veriteľ sa môže domáhať výkonu záložného práva aj vtedy, ak je zabezpečená pohľadávka premlčaná) a § 879e ods. 1 Občianskeho zákonníka môže domáhať uspokojenia zo zálohu aj postupom podľa zákona o dobrovoľných dražbách, pretože taký je skutočný zmysel právnej úpravy. Keďže nepovažoval za premlčanú pohľadávku z úverovej zmluvy, nemohlo dôjsť ani k premlčaniu záložného práva (§ 100 ods. 2 Občianskeho zákonníka) a poukázal na ustanovenie § 402 Obchodného zákonníka a § 112 Občianskeho zákonníka. Okresný súd nemal za preukázaný ani naliehavý právny záujem sťažovateľa na požadovanom určení.

Proti rozsudku okresného súdu č. k. 2 C 38/2010-90 zo 4. októbra 2010 podal sťažovateľ odvolanie, ktoré odôvodnil nesprávnym právnym posúdením veci a nedostatočným zistením skutkového stavu okresným súdom. V odvolaní zopakoval svoju dovtedajšiu argumentáciu, s ktorou sa okresný súd podľa jeho názoru presvedčivo nevysporiadal a poukázal na rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu Českej republiky.

Krajský súd rozsudkom sp. zn. 1 Co 160/2010 zo 7. februára 2011 rozsudok okresného súdu ako vecne správny (§ 219 OSP) potvrdil. Rozhodnutie odôvodnil takto:

„Odvolací súd prejednal vec podľa § 212 ods. 1, 2 O.s.p. a to bez nariadenia pojednávania (§ 214 ods. 2 O.s.p.) a zistil, že odvolanie žalobcu nie je dôvodné.

Súd prvého stupňa vykonal vo veci dokazovanie v potrebnom rozsahu, na základe ktorého správne zistil skutkový stav a vo veci aj správne rozhodol. Skutkové zistenia súdu prvého stupňa zodpovedajú vykonanému dokazovaniu a odôvodnenie rozsudku má podklad v zistení skutkového stavu. Na týchto správnych skutkových zisteniach súdu prvého stupňa nič sa nezmenilo ani v štádiu odvolacieho konania.

Premľaním právo na plnenie povinnosti druhej strany nezaniká, nemôže ho však priznať alebo uznať súd, ak povinná osoba namietne premlčanie po uplynutí premlčacej doby (§ 388 ods. 1 Obchodného zákonníka).

Premľacia doba prestáva plynúť, keď veriteľ za účelom uspokojenia alebo určenia svojho práva urobí akýkoľvek právny úkon, ktorý sa považuje podľa predpisu upravujúceho súdne konanie za jeho začatie alebo za uplatnenie práva v už začatom konaní (§ 42 (správne má byť zrejme § 402, pozn.) Obchodného zákonníka).

Bez ohľadu na iné ustanovenia tohto zákona sa skončí premlčacia doba najneskôr po uplynutí 10 rokov odo dňa, keď začala po prvý raz plynúť. Námietku premlčania však nemožno uplatniť v súdnom alebo rozhodcovskom konaní, ktoré sa začalo pred uplynutím tejto lehoty (§ 408 ods. 1 Obchodného zákonníka).

Záložný veriteľ môže pri výkone svojho záložného práva predať na verejnej dražbe založenú nehnuteľnosť alebo iný záloh, ktorý má u seba alebo s ktorým je oprávnený nakladať, ak na tento zamýšľaný výkon záložného práva včas upozorní záložcu a dlžníka, ak to určuje zmluva, môže záložný veriteľ predať záloh aj iným vhodným spôsobom (§ 299 ods. 2 Obchodného zákonníka v znení platnom do 31. 12. 2002).

V predmetnej veci bolo nepochybne preukázané, že rozsudkom Okresného súdu Prievidza č. k. 14 Cb 626/96 – 100 z 13. 10. 1997, ktorý nadobudol právoplatnosť 27. 10. 1997, bola uložená povinnosť vtedajšiemu žalovanému Ing. J. R. – R. zaplatiť vtedajšiemu žalobcovi (právnemu predchodcovi žalovaného v tomto konaní) sumu 269 886,80 Sk istiny s prísl. Po nadobudnutí právoplatnosti tohto rozsudku bol podaný návrh na exekúciu 9. 2. 1998 a ako správne zistil súd prvého stupňa, táto exekúcia naďalej prebieha u súdneho exekútora JUDr. V. K. Okresný súd v Prievidzi vychádzal pri svojom rozhodnutí vo vzťahu k vyššie uvedenej istine z úverovej zmluvy pod č. 215/60514-6 z 23.3.1993, ktorá nebola

riadne plnená zo strany vtedajšieho žalovaného Ing. J. R. V súvislosti s touto úverovou zmluvou bola uzatvorená aj záložná zmluva vo vzťahu k nehnuteľnostiam, ktorých vlastníkami boli záložcovia Ing. P. R. a M. R.

Súd prvého stupňa správne uzatvára, že obe predmetné zmluvy (zmluva o úvere, ako aj záložná zmluva) sú navzájom previazané právne úkony, ktorých zmyslom bolo zabezpečenie pohľadávky a pri jej riadnom nesplácaní, vymożenie sumy, ktorá zostala nesplatená a ktorá bola predmetom konania na Okresnom súde v Prievidzi pod sp.zn. 14 Cb 626/96.

Pokiaľ ide o premlčanie predmetnej pohľadávky, nemožno súhlasiť s názorom žalobcu, že táto pohľadávka mala byť premlčaná, pretože aj pri aplikácii ustanovenia § 408 ods. 1 Obchodného zákonníka je potrebné uzavrieť, že ide o pohľadávku, ktorá bola právoplatne priznaná súdnym rozhodnutím, pričom prakticky bezprostredne s krátkym časovým odstupom niekoľkých mesiacov po nadobudnutí rozsudku súdu prvého stupňa v konaní pod sp.zn. 14 Cb 626/96 Okresného súdu Prievidza, bola vo veci nariadená exekúcia. To znamená, že námietku premlčania nemožno uplatniť so zreteľom na to, že pred uplynutím premlčacej lehoty začalo konanie, a to jednak podkladové konanie smerujúce k uloženiu povinnosti zaplatiť danú pohľadávku, ako aj exekučné konanie.

Taktiež nie je možné súhlasiť s názorom, že by došlo k premlčaniu práv vyplývajúcich zo záložnej zmluvy. Správne v tomto smere poukazuje súd prvého stupňa na ustanovenie § 151j ods. 2 Občianskeho zákonníka, na základe ktorého sa môže veriteľ domáhať uspokojenia svojich práv zo zálohu, aj keď je pohľadávka premlčaná. To znamená, že tým skôr za situácie, keď pohľadávka zabezpečená záložným právom nie je premlčaná a v jej vymáhaní sa pokračuje, nemôžu byť premlčané práva vyplývajúce zo záložnej zmluvy, pretože táto je zabezpečovacím prostriedkom vo vzťahu k samotnej pohľadávke.

Správne sú závery súdu prvého stupňa aj pokiaľ ide o možnú realizáciu záložného práva, pričom konkrétne podmienky určovala záložná zmluva, ktorá sa javila (zrejme správne má byť riadila, pozn.) ustanovením § 299 ods. 2 Obchodného zákonníka, avšak toto ustanovenie bolo zrušené s účinnosťou od 1.1.2003, pričom od 1.1.2003 sa stal účinným zákon č. 526/2002 Z. z., ktorý zakotvuje spravovanie sa právnych vzťahov podľa tohto zákona, aj keď tieto právne vzťahy vznikli pred 1.1.2003.

V tejto súvislosti nie je možné súhlasiť s tým, že by ustanovenia tohto zákona bolo možné vykladať tak úzko, že by sa tento zákon nevzťahoval na záložné zmluvy a právne vzťahy nimi založené, pokiaľ tieto záložné zmluvy boli uzatvorené pred účinnosťou tohto zákona. V zhode so súdom prvého stupňa aj odvolací súd konštatuje, že ide o ďalšie možnosti na strane záložného veriteľa, ktorý si môže uspokojiť pohľadávku zabezpečenú záložným právom aj podľa ustanovení tohto zákona, a to v súvislosti so zákonom č. 527/2002 Z.z. o dobrovoľných dražbách. Opačný výklad ustanovení týchto zákonov by bol v rozpore so zásadou vymožitelnosti práv založených súdnym rozhodnutím, ako aj so zmyslom, ktorý zákonodarca týmito zákonmi sledoval.

Správne preto postupoval súd prvého stupňa, pokiaľ nevyhovel žalobe vo vzťahu k prvému jej petitu, ktorým sa žalobca domáhal určenia, že žalovaný ako záložný veriteľ nie je oprávnený postupovať podľa zákona č. 527/2002 Z.z. a navrhnúť predaj založených nehnuteľností vo forme vykonania dražby.

Už vyššie bolo konštatované, že záložné právo má zabezpečovaciu povahu, je teda zabezpečovacím prostriedkom slúžiacim na zabezpečenie vymoženia pohľadávky a nemôže sa premlčať za situácie, že samotná pohľadávka, ktorú zabezpečuje nie je premlčaná. Súd prvého stupňa správne analyzoval, že predmetná pohľadávka priznaná súdnym rozhodnutím premlčaná nie je a za týchto okolností nemôže byť premlčaná ani záložné právo zriadené zmluvou o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam pod č. 215/60514-6/2, tak ako sa to domáhal žalobca v druhej časti petitu žaloby.

Z tých istých dôvodov nie je možné vyhovieť ani tretej časti petitu žaloby s poukazom na to, že nemožno súhlasiť s argumentáciou žalobcu o premlčaní záložného práva zriadeného predmetnou zmluvou. Bez ohľadu na to, či ide o výkon záložného práva podľa zákona č. 527/2002 Z.z. alebo o výkon záložného práva iným spôsobom, ako to mala na mysli tretia časť petitu žaloby.

V ostatnom dovolací súd poukazuje na správne a presvedčivé dôvody súdu prvého stupňa, na ktoré v celom rozsahu odkazuje (§ 219 ods. 2 O.s.p.).

K odvolacím námietkam žalobcu je potrebné dodať to, že samotná okolnosť uzavretia záložnej zmluvy vo vzťahu k predmetným nehnuteľnostiam, ako aj priznanie pohľadávky v podkladovom konaní pred 1.1.2003, nemôže mať za následok to, že by nebolo možné využiť ustanovenia zákona č. 527/2002 Z.z. o dobrovoľných dražbách, ako na to poukazuje

žalobca vo svojom odvolaní. Opačný názor by bol totiž neúnosný z pohľadu zabezpečenia vymožitelnosti práva a včasnosti uspokojenia pohľadávok na základe možností, ktoré táto nová právna úprava poskytuje.

Preto postupom podľa § 219 ods. 1 O.s.p. odvolací súd rozsudok ako vecne správny potvrdil.“

Rozsudok okresného súdu č. k. 2 C 38/2010-90 zo 4. októbra 2010 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 1 Co 160/2010 zo 7. februára 2011 nadobudol právoplatnosť 3. marca 2011.

II.

Sťažnosť ústavnému súdu na porušenie základného práva na súdnu ochranu a základného práva na vlastníctvo týmito rozsudkami sťažovateľ odôvodnil tým, že oba rozsudky vychádzali z nesprávneho skutkového zistenia veci a jej nesprávneho právneho posúdenia, sú arbitrárne, súdy sa nedostatočne vysporiadali s vecnými a právnymi argumentmi sťažovateľa a nesprávne aplikovali právne predpisy. Sťažovateľ zopakoval v sťažnosti na odôvodnenie nesprávneho právneho posúdenia veci súdmi svoje argumenty obsiahnuté v žalobe, ďalších jeho podaniach adresovaných okresnému súdu a v odvolaní. Znova poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky (sp. zn. 21 Cdo 1918/2005, sp. zn. 35 Cdo 619/2002, sp. zn. 20 Cdo 3234/2008, sp. zn. 20 Cdo 2613/2007, sp. zn. 20 Cdo 308/2008). Osobitne zdôraznil, že všeobecné súdy v jeho veci dospeli v rozpore s právnym poriadkom (§ 408 Obchodného zákonníka) k záveru, podľa ktorého zabezpečená pohľadávka nie je premlčaná, čo odôvodnili tým, že sa o nej viedlo súdne konanie a vedie sa exekučné konanie a premlčacia doba počas nich neplynula (§ 402 Obchodného zákonníka). Všeobecnými súdmi použitý výklad § 879e Občianskeho zákonníka je v rozpore s účelom a zmyslom tohto ustanovenia, novou právnou úpravou sa spravujú iba nároky vzniknuté po 1. januári 2003. Jedným z týchto nárokov je aj nárok založeného veriteľa na uspokojenie sa zo zálohu, pričom treba vychádzať z momentu, kedy takýto nárok vznikol a nie kedy bol aj skutočne uplatnený. Žalovaný sa môže domáhať uspokojenia zo zálohu iba takým spôsobom, akým sa mohol domáhať uspokojenia pred 31. decembrom 2002. Postupom podľa zákona o dobrovoľných dražbách sa je možné

domáhať uspokojenia zo zálohu iba v prípade, ak nárok domáhať sa uspokojenia zo zálohu vznikol po 1. januári 2003. V prípade sťažovateľa však nárok žalobcu domáhať sa uspokojenia zo zálohu vznikol v roku 1996.

K sťažnosti sťažovateľa sa vyjadril krajský súd prípisom sp. zn. Spr 10092/2011, v ktorom uviedol:

„V predmetnej veci bolo nepochybne preukázané, že rozsudkom Okresného súdu Prievidza č.k. 14 Cb 626/96 - 100 z 13.10.1997, ktorý nadobudol právoplatnosť 27.10.1997, bola uložená povinnosť vtedajšiemu žalovanému Ing. J. R. – R. zaplatiť vtedajšiemu žalobcovi (právnemu predchodcovi žalovaného v tomto konaní) sumu 269886,80 Sk istiny s prísl. Po nadobudnutí právoplatnosti tohto rozsudku bol podaný návrh na exekúciu 9.2.1998 a ako správne zistil súd prvého stupňa, táto exekúcia naďalej prebieha u súdneho exekútora JUDr. V. K. Okresný súd v Prievidzi vychádzal pri svojom rozhodnutí vo vzťahu k vyššie uvedenej istine z úverovej zmluvy pod č. 215/60514-6 z 23.3.1993, ktorá nebola riadne plnená zo strany vtedajšieho žalovaného Ing. J. R. V súvislosti s touto úverovou zmluvou bola uzavretá aj záložná zmluva vo vzťahu k nehnuteľnostiam, ktorých vlastníckmi boli záložcovia Ing. P. R. a M. R.

Pokiaľ ide o premlčanie predmetnej pohľadávky, nemožno súhlasiť s názorom žalobcu, že táto pohľadávka by mala byť premlčaná, pretože aj pri aplikácii ustanovenia § 408 ods. 1 Obchodného zákonníka je potrebné uzavrieť, že ide o pohľadávku, ktorá bola právoplatne priznaná súdnym rozhodnutím, pričom prakticky bezprostredne s krátkym časovým odstupom niekoľkých mesiacov po nadobudnutí rozsudku súdu prvého stupňa v konaní pod sp. zn. 14 Cb 626/96 Okresného súdu Prievidza, bola vo veci nariadená exekúcia. To znamená, že námietku premlčania nemožno uplatniť so zreteľom na to, že pred uplynutím premlčacej lehoty začalo konanie, a to jednak podkladové konanie smerujúce k uloženiu povinnosti zaplatiť danú pohľadávku, ako aj exekučné konanie.

Taktiež nie je možné súhlasiť s názorom, že by došlo k premlčaniu práv vyplývajúcich zo záložnej zmluvy. Správne v tomto smere poukazuje súd prvého stupňa na ustanovenie § 151j ods. 2 Občianskeho zákonníka, na základe ktorého sa môže veriteľ domáhať uspokojenia svojich práv zo zálohu, aj keď je pohľadávka premlčaná. To znamená, že tým skôr za situácie, keď pohľadávka zabezpečená záložným právom nie je premlčaná a v jej

vymáhani sa pokračuje, nemôžu byť premlčané práva vyplývajúce zo záložnej zmluvy, pretože táto je zabezpečovacím prostriedkom vo vzťahu k samotnej pohľadávke.

Správne sú závery súdu prvého stupňa aj pokiaľ ide o možnú realizáciu záložného práva, pričom konkrétne podmienky určovala záložná zmluva, ktorá sa javila ustanovením § 299 ods. 2 Obchodného zákonníka, avšak toto ustanovenie bolo zrušené s účinnosťou od 1.1.2003, pričom od 1.1.2003 sa stal účinný zákon č. 526/2002 Z.z., ktorý zakotvuje spravovanie sa právnych vzťahov podľa tohto zákona, aj keď tieto právne vzťahy vznikli pred 1.1.2003.

V tejto súvislosti nie je možné súhlasiť s tým, že by ustanovenia tohto zákona bolo možné vykladať tak úzko, že by sa tento zákon nevzťahoval na záložné zmluvy a právne vzťahy nimi založené, pokiaľ tieto záložné zmluvy boli uzavreté pred účinnosťou tohto zákona. V zhode so súdom prvého stupňa aj odvolací súd konštatuje, že ide o ďalšie možnosti na strane záložného veriteľa, ktorý si môže uspokojiť pohľadávku zabezpečenú záložným právom aj podľa ustanovení tohto zákona, a to v súvislosti so zákonom č. 527/2002 Z.z. o dobrovoľných dražbách. Opačný výklad ustanovení týchto zákonov by bol v rozpore so zásadou vymožitelnosti práv založených súdnym rozhodnutím, ako aj so zmyslom, ktorý zákonodarca týmito zákonmi sledoval.“

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon.

Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná platná a účinná právna norma.

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva na oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle, nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy vykonávajú (čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 51 ústavy). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu teda predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa táto ochrana v zákonom predpokladanej kvalite poskytne (mutatis mutandis napr. IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04).

Ústavný súd uznáva, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Vyjadruje to aj znenie § 157 ods. 2 OSP, podľa ktorého v odôvodnení rozsudku uvedie súd podstatný obsah prednesov, stručne a výstižne vyloží, ktoré skutočnosti má preukázané a ktoré nie, o ktoré dôkazy oprel svoje skutkové zistenia a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov spravoval, prečo nevykonal i ďalšie dôkazy, a posúdi zistený skutkový stav podľa príslušných ustanovení, ktoré použil. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

Vychádzajúc z týchto ústavne významných úvah zaoberal sa ústavný súd posúdením obsahu napadnutého rozhodnutia z uvedených hľadísk.

Z obsahu odôvodnenia rozsudku krajského súdu sp. zn. 1 Co 160/2010 zo 7. februára 2011 vyplýva, že krajský súd potvrdil ako vecne správny rozsudok okresného súdu, ktorým

bola žaloba sťažovateľa zamietnutá z dôvodu, že podľa jeho názoru (1) ustanovenie § 408 Obchodného zákonníka je potrebné vykladať tak, že nie je premlčanou pohľadávka uplynutím desiatich rokov od jej splatnosti v prípade, ak bolo o pohľadávke právoplatne rozhodnuté v súdnom konaní (bola veriteľovi priznaná rozsudkom súdu) a súčasne na jeho základe vedie veriteľ proti dlžníkovi exekúciu, ktorá v čase vznesenia námietky premlčania záložcom stále prebiehala; (2) ustanovenie § 879e Občianskeho zákonníka je potrebné vykladať tak, že právo záložného veriteľa domáhať sa uspokojenia zo zálohu treba posudzovať podľa predpisov účinných po 1. januári 2003 aj v prípade, ak sa prvý raz mohol domáhať uspokojenia zo zálohu už aj pred 31. decembrom 2002.

Sťažovateľ s takýmto výkladom ustanovenia § 408 Obchodného zákonníka nesúhlasil a je presvedčený, že jeho ústavne konformným výkladom je nutné dospieť k opačným záverom, t. j. že ustanovenie § 408 Obchodného zákonníka spôsobuje, že pohľadávka je uplynutím desiatich rokov od jej splatnosti premlčaná bez ohľadu na to, že bola judikovaná a následne bola a je predmetom exekúcie, čo znamená vo vzťahu k premlčaniu výkonu záložného práva (§ 100 ods. 2 Občianskeho zákonníka), že toto právo záložného veriteľa sa premlčí vždy v obchodnoprávných vzťahoch najneskôr uplynutím desiatich rokov od splatnosti zabezpečenej pohľadávky. Výklad ustanovenia § 879e ods. 1 Občianskeho zákonníka krajským súdom považuje za odporujúci jeho účelu a zmyslu a jeho dôsledkom bola na jeho vec aplikácia právneho predpisu, ktorý sa na ňu nevzťahuje (právne predpisy upravujúce výkon záložného práva účinné po 1. januári 2003).

Krajský súd spôsob aplikácie a výkladu týchto ustanovení odôvodnil tým, že *„zmluva o úvere ako aj záložná zmluva sú navzájom previazané právne úkony, ktorých zmyslom bolo zabezpečenie pohľadávky a pri jej riadnom nesplácaní“*; ide o pohľadávku, ktorá bola právoplatne priznaná súdnym rozhodnutím, bezprostredne s krátkym časovým odstupom niekoľkých mesiacov bola vo veci nariadená exekúcia, *„čo znamená, že pred uplynutím premlčacej lehoty začalo konanie“* (podkladové aj exekučné); na základe ustanovenia *„§ 151j ods. 2 Občianskeho zákonníka sa môže veriteľ domáhať uspokojenia svojich práv zo zálohu, aj keď je pohľadávka premlčaná“*, čo znamená, že *„keď pohľadávka zabezpečená záložným právom nie je premlčaná a v jej vymáhaní sa pokračuje, nemôžu byť premlčané práva vyplývajúce zo záložnej zmluvy, pretože táto je*

zabezpečovacím prostriedkom vo vzťahu k samotnej pohľadávke“. Vo vzťahu k výkladu § 879e ods. 1 Občianskeho zákonníka krajský súd argumentoval tým, že „opačný výklad ustanovení týchto zákonov by bol v rozpore so zásadou vymožitelnosti práv založených súdnym rozhodnutím, ako aj so zmyslom, ktorý zákonodarca týmito zákonmi sledoval“, resp. tým, že „opačný názor by bol neúnosný z pohľadu zabezpečenia vymožitelnosti práva a včasnosti uspokojenia pohľadávok na základe možností, ktoré nová právna úprava poskytuje“.

Úlohou ústavného súdu v tejto situácii bolo posúdiť, či zodpovedá ústavne konformnému výkladu aplikovaných ustanovení právnych predpisov názor krajského súdu, podľa ktorého nedôjde k premlčaniu pohľadávky z obchodnoprávneho vzťahu v desaťročnej premlčacej lehote od jej splatnosti v prípade, ak záložnému veriteľovi bola právoplatne priznaná súdom a následne na jej vymoženie viedol a vedie exekúciu začatú ešte pred uplynutím desaťročnej lehoty plynúcej od splatnosti pohľadávky, ako aj názor krajského súdu, podľa ktorého ustanovenie § 879e Občianskeho zákonníka je potrebné vykladať tak, že právo záložného veriteľa domáhať sa uspokojenia zo zálohu treba posudzovať podľa predpisov účinných po 1. januári 2003 aj v prípade, ak sa prvý raz mohol domáhať uspokojenia zo zálohu už aj pred 31. decembrom 2002.

Podľa § 408 ods. 1 Obchodného zákonníka bez ohľadu na iné ustanovenia tohto zákona sa skončí premlčacia doba najneskôr po uplynutí 10 rokov odo dňa, keď začala po prvý raz plynúť. Námietku premlčania však nemožno uplatniť v súdnom alebo rozhodcovskom konaní, ktoré sa začalo pred uplynutím tejto lehoty.

Podľa § 408 ods. 2 Obchodného zákonníka ak bolo právo právoplatne priznané v súdnom alebo rozhodcovskom konaní neskôr ako tri mesiace pred uplynutím premlčacej doby alebo po jej uplynutí, možno rozhodnutie súdne vykonať, ak sa konanie o jeho výkone začalo do troch mesiacov odo dňa, keď sa mohlo začať.

Podľa § 388 ods. 1 Obchodného zákonníka premlčaním právo na plnenie povinnosti druhej strany nezaniká, nemôže ho však priznať alebo uznať súd, ak povinná osoba namietne premlčanie po uplynutí premlčacej doby.

Podľa § 402 Obchodného zákonníka premlčacia doba prestáva plynúť, keď veriteľ za účelom uspokojenia alebo určenia svojho práva urobí akýkoľvek právny úkon, ktorý sa považuje podľa predpisu upravujúceho súdne konanie za jeho začatie alebo za uplatnenie práva v už začatom konaní.

Podľa § 299 ods. 2 Obchodného zákonníka v znení do 31. decembra 2002 záložný veriteľ môže pri výkone svojho záložného práva predat' na verejnej dražbe založenú nehnuteľnosť alebo iný záloh, ktorý má u seba alebo s ktorým je oprávnený nakladať, ak na tento zamýšľaný výkon záložného práva včas upozorní záložcu a dlžníka; ak to určuje zmluva, môže záložný veriteľ predat' zálohu aj iným vhodným spôsobom.

Podľa § 151j ods. 2 Občianskeho zákonníka ak pohľadávka zabezpečená záložným právom nie je riadne a včas splnená, môže sa záložný veriteľ uspokojiť alebo domáhať sa uspokojenia zo zálohu aj vtedy, keď zabezpečená pohľadávka je premlčaná.

Podľa § 100 ods. 1 Občianskeho zákonníka právo sa premlčí, ak sa nevykonalo v dobe v tomto zákone ustanovenej (§ 101 až 110). Na premlčanie súd prihliadne len na námietku dlžníka. Ak sa dlžník premlčania dovoľá, nemožno premlčané právo veriteľovi priznať.

Podľa § 100 ods. 2 Občianskeho zákonníka premlčujú sa všetky majetkové práva s výnimkou vlastníckeho práva. Tým nie je dotknuté ustanovenie § 105. Záložné práva sa nepremlčujú skôr, než zabezpečená pohľadávka.

Podľa § 101 Občianskeho zákonníka pokiaľ nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak, premlčacia doba je trojročná a plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

Podľa § 879e ods. 1 Občianskeho zákonníka ustanoveniami tohto zákona sa spravujú aj právne vzťahy vzniknuté pred 1. januárom 2003; vznik týchto právnych vzťahov, ako aj nároky z nich vzniknuté pred 1. januárom 2003 sa však posudzujú podľa doterajších predpisov, ak nie je ustanovené inak.

Účelu a zmyslu právnej úpravy premlčania v obchodnom práve môže zodpovedať iba taký výklad uvedených ustanovení, ktorý rešpektuje jednak účel a zmysel inštitútu premlčania v právnom štáte a jednak citované ustanovenia vykladá v ich systematickom

kontexte. Existencia inštitútu premlčania je dôsledkom požiadavky právnej istoty, ktorá sa prejavuje i v tom, aby nepretrvávali nevyjasnené právne vzťahy a neuspokojené práva bez časového obmedzenia po neprimerane dlhú dobu. Inštitút premlčania má motivovať veriteľov, aby svoje práva uplatňovali včas. Premlčaním právo nezaniká, zaniká iba žaloba, teda spôsobilosť práva byť súdne alebo inak mocensky vykonateľné. K premlčaniu práva dochádza márnym uplynutím premlčacej doby. Aj v okamihu uplynutia premlčacej doby je však nastúpenie jeho následkov podmienené námietkou dlžníka. Tak ako je pre veriteľa významnou hodnotou právneho štátu vymožitelnosť práva, pre dlžníka je rovnako významnou hodnotou aj naplnenie princípu právnej istoty. Z uvedeného je zrejmé, že všeobecný súd je povinný riešiť spory vedené pred ním so zohľadnením všetkých princíпов právneho štátu a hľadať v situácii, keď sa záujmy účastníkov konania vedeného pred ním dostanú do rozporu, ústavnú rovnováhu medzi nimi.

Aj z ustanovenia § 388 ods. 1 Obchodného zákonníka (a obdobne aj v § 100 ods. 1 Občianskeho zákonníka) vyplýva, že je potrebné rozlišovať samotné uplynutie premlčacej doby (premlčanie pohľadávky) a následky z toho plynúce. Tie môžu nastať iba v prípade splnenia kumulatívnej podmienky, ktorou je vznesenie námietky premlčania. Premlčané právo nezaniká ani momentom uplynutia premlčacej doby a ani momentom vznesenia námietky premlčania dlžníkom. Zatiaľ čo uplynutie premlčacej doby samo o sebe nemá žiadne následky pre pohľadávku, jej uplynutie a vznesenie námietky premlčania dlžníkom má za následok nemožnosť priznania alebo uznania pohľadávky súdom.

Záložné právo je právom, ktoré nepochybne premlčaniu podlieha (z čoho vychádzal aj krajský súd), pretože nejde o majetkové právo, ktoré by bolo z možnosti premlčania vylúčené. Premlčanie práva domáhať sa uspokojenia zo zálohu (ďalej aj len „premlčanie záložného práva“) je upravené v § 100 ods. 2 Občianskeho zákonníka a premlčacia lehota tohto práva v § 101 Občianskeho zákona. Premlčaniu podlieha záložné právo v trojročnej premlčacej dobe, ktorá začína plynúť odo dňa, keď vzniklo právo na uspokojenie zabezpečenej pohľadávky zo zálohu. Premlčanie záložného práva sa riadi Občianskym zákonníkom aj v prípade, ak ním bola zabezpečená pohľadávka spravujúca sa Obchodným zákonníkom. Ak záložný veriteľ neuplatnil v premlčacej lehote právo na uspokojenie

pohľadávky zabezpečenej z výťažku z predaja zo zálohu, má to za následok, ak sa záložca dovoľá premlčania tohto práva, že záložný veriteľ sa nemôže úspešne domôcť speňaženia zálohu (uspokojenia zabezpečenej pohľadávky z výťažku z predaja zálohu). Záložné právo v takom prípade už nemôže byť naďalej spôsobilým predmetom na uspokojenie zabezpečenej pohľadávky.

Z tejto úpravy (§ 100 ods. 2 Občianskeho zákonníka) je ďalej zrejmé, že trojročná premlčacia doba záložného práva neuplynie skôr, než uplynie premlčacia doba zabezpečenej pohľadávky. Tak ako na to poukázal krajský súd, je to dôsledkom vzájomnej previazanosti právneho vzťahu založeného zmluvou záložnou a zmluvou, na základe ktorej vznikla zabezpečovaná pohľadávka. Zmysel právnej úpravy stanovujúcej, že právo záložného veriteľa domáhať sa uspokojenia zo zálohu sa nepremlí prv, než uplynie premlčacia doba zabezpečenej pohľadávky, spočíva v tom, že v situácii, keď obe premlčacie doby (premlčacia doba zabezpečenej pohľadávky a premlčacia doba záložného práva) môžu, ale nemusia začať plynúť v rovnaký deň, nezodpovedalo by akcesorickej povahe záložného práva, ak by existovala zabezpečená pohľadávka, vo vzťahu ku ktorej premlčacia doba (ktorá môže byť aj dlhšia než trojročná) neuplynula, a súčasne záložného práva, vo vzťahu ku ktorému už (trojročná) premlčacia doba uplynula, čo by malo za následok stav, za ktorého by sa veriteľ zabezpečenej pohľadávky mohol domáhať uspokojenia sa zo zálohu iba podmienene pre prípad, že záložca námietku premlčania jeho práva domáhať sa uspokojenia zo zálohu nevznesie.

Tomu korešponduje aj ustanovenie § 151j ods. 2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého sa môže záložný veriteľ uspokojiť alebo domáhať sa uspokojenia zo zálohu aj vtedy, keď je zabezpečená pohľadávka premlčaná. To však platí iba v prípade, ak nie je zároveň premlčané aj právo záložného veriteľa domáhať sa uspokojenia zo zálohu, resp. v prípade, ak síce premlčané je, avšak záložca nevzniesol námietku premlčania. Nie je totiž vylúčená situácia, že trojročná premlčacia lehota práva domáhať sa uspokojenia zo zálohu uplynie záložnému veriteľovi neskôr, než premlčacia doba práva veriteľa domáhať sa zaplata pohľadávky voči dlžníkovi (napr. ak ide o zabezpečenú pohľadávku, ktorá sa premlčuje v kratšej premlčacej dobe než trojročnej).

Z citovaných ustanovení pre prípad, že záložca a obligačný dlžník sú rozdielne osoby, zároveň vyplýva aj to, že zatiaľ čo námietku premlčania pohľadávky môže účinne vzniesť iba obligačný dlžník (avšak nie záložca), v spojení s § 100 ods. 2 Občianskeho zákonníka platí, že námietku premlčania práva domáhať sa uspokojenia zo zálohu, môže vzniesť iba záložca (avšak nie obligačný dlžník zabezpečenej pohľadávky).

Ustanovenie § 408 ods. 1 Obchodného zákonníka ustanovuje absolútne obmedzenie premlčacej doby v obchodnoprávných vzťahoch, premlčacia doba uplynie v obchodnoprávných vzťahoch vždy najneskôr uplynutím desiatich rokov odo dňa, keď začala plynúť po prvý raz. Z tohto princípu niet výnimky. Prvá veta ustanovenia § 408 ods. 1 Obchodného zákonníka teda upravuje iba otázku plynutia a premlčacej doby a moment jej uplynutia.

Druhá veta ustanovenia § 408 ods. 1 a ustanovenie § 408 ods. 2 Obchodného zákonníka (ako to vyplýva z ich doslovného výkladu) upravujú oprávnenie dlžníka vzniesť námietku premlčania so zamýšľaným následkom, t. j. vylúčením možnosti premlčané právo veriteľovi proti dlžníkovi priznať (§ 408 ods. 1 druhá veta Obchodného zákonníka), resp. možnosť súdne rozhodnutie ukladajúce dlžníkovi povinnosť plniť vykonať (§ 408 ods. 2 Obchodného zákonníka). Druhá veta ustanovenia § 408 ods. 1 Obchodného zákonníka sa vzťahuje iba na obmedzenie práva dlžníka vzniesť námietku premlčania a iba na obdobie od začatia súdneho konania veriteľom na zaplatenie pohľadávky voči dlžníkovi (ak toto bolo začaté pred uplynutím desiatich rokov od času, keď desaťročná absolútna premlčacia doba začala plynúť) do skončenia takéhoto súdneho konania.

Ustanovenie § 402 Obchodného zákonníka upravuje jeden z prípadov, v ktorom premlčacia doba prestáva plynúť (v dôsledku vykonania úkonu veriteľa na účely uspokojenia práva) počas trvania zákonom stanovenej prekážky (súdneho konania) s tým, že po jej odpadnutí opäť plynie, čím dochádza k jej faktickému predĺženiu. Účelom ustanovenia § 408 ods. 1 prvej vety Obchodného zákonníka obsahujúceho absolútne obmedzenie predlžovania premlčacej lehoty je stanovenie konečného (maximálneho) momentu, v ktorom premlčacia doba uplynie bez ohľadu na iné ustanovenia Obchodného zákona, teda aj v prípade, ak došlo k jej faktickému predĺženiu, napríklad v dôsledku

vykonania úkonu veriteľa na účely uspokojenia práva. Toto absolútne obmedzenie premlčacej doby sa vzťahuje na všetky prípady jej predlžovania podľa Obchodného zákonníka vrátane prípadu podľa § 402 Obchodného zákonníka.

Pokiaľ ustanovenie § 100 ods. 2 Občianskeho zákonníka predlžuje plynutie premlčacej doby práva domáhať sa uspokojenia zo zálohu tak, že ustanovuje, že záložné práva sa nepremlčujú skôr, než zabezpečená pohľadávka, vychádza z toho, že je potrebné skúmať iba to, kedy uplynie premlčacia doba zabezpečovanej pohľadávky, avšak nie to, či bola dlžníkom vo vzťahu k právu veriteľa domáhať sa splnenia zabezpečovanej pohľadávky aj vznesená námietka premlčania. Vznesenie námietky premlčania záložného práva je významné iba vo vzťahu k právu záložného veriteľa domáhať sa uspokojenia zo zálohu, pričom je zrejmé, že túto námietku môže vzniesť iba záložca a prvý raz tak môže (úspešne) urobiť až v momente, keď uplynula premlčacia doba aj zabezpečovanej pohľadávky, nielen trojročná premlčacia doba pre premlčanie práva záložného veriteľa domáhať sa uspokojenia zo zálohu. V prípade ak tieto premlčacie doby uplynuli, záložný veriteľ nezačal s predajom zálohu a záložcom bola námietka premlčania vznesená, stráca záložný veriteľ možnosť domáhať sa (proti vôli záložcu) uspokojenia zo zálohu, pretože jeho záložné právo je premlčané. Samostatnou otázkou ostáva, aký je ďalší právny osud samotného záložného práva, t. j. či premlčané záložné právo po vznesení námietky premlčania záložcom naďalej existuje v naturálnej forme alebo zaniká s poukazom na to, že po vznesení námietky premlčania záložcom záložný veriteľ už nemôže záložné právo vykonať a dobrovoľné splnenie nároku záložného veriteľa na uspokojenie zo zálohu už nie je pojmovovo možné (ako k tomu dospieva napr. Najvyšší súd Českej republiky v rozsudku sp. zn. 21 Cdo 2185/2009 z 21. decembra 2010).

Pri ústavne konformnom výklade dotknutých ustanovení právnych predpisov, ktoré sa na vec vzťahujú v ich vzájomnej spojitosti, je potrebné vychádzať aj z previazanosti ustanovenia § 408 (primárne) ods. 2 Obchodného zákonníka a § 100 ods. 2 Občianskeho zákonníka, pričom neostáva než dospieť takto k záveru, podľa ktorého k predĺženiu premlčacej doby zabezpečenej pohľadávky nedochádza v obchodnoprávných vzťahoch nad rámec jej absolútneho obmedzenia, hoci sa už pre ňu vedie exekúcia, v dôsledku čoho ani

podľa § 100 ods. 2 Občianskeho zákonníka nedôjde k predĺženiu (samostatnej) premlčacej doby záložného práva, keďže je už zabezpečená pohľadávka premlčaná sama osebe.

Pre úplnosť ústavný súd poukazuje i na to, že predmetom konania a rozhodovania krajského súdu nebolo posudzovanie nastúpenia následkov premlčania práva na plnenie zo zabezpečenej pohľadávky žalovaného voči jeho dlžníkovi (Ing. R.). Predmetom konania pred krajským súdom bolo iba posudzovanie následkov vznesenia námietky premlčania záložného práva sťažovateľom ako záložcom (odlišným od dlžníka) vo vzťahu k premlčaniu práva záložného veriteľa domáhať sa uspokojenia zo zálohu vo vlastníctve sťažovateľa v situácii, keď od momentu, v ktorom mohol žalovaný svoje právo uplatniť prvý raz, uplynula žalovanému márne desaťročná lehota a márne uplynula i premlčacia lehota záložného práva.

Ako vyplýva z uvedeného, ak krajský súd svoje rozhodnutie založil na takom výklade ustanovenia § 408 Obchodného zákonníka a § 100 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ktorým dospel k záveru, podľa ktorého ani v prípade, ak záložca vznesie námietku premlčania práva záložného veriteľa domáhať sa uspokojenia zo zálohu po márnom uplynutí desiatich rokov od splatnosti zabezpečenej pohľadávky a premlčacej doby záložného práva, počas ktorých sa uspokojenia zo zálohu jeho speňažením nedomáhal (bez ohľadu na to, či tak mohol alebo nemohol urobiť v konkrétnom prípade s ohľadom na odlišnosť osoby záložcu a dlžníka), nemá to za následok zánik možnosti záložného veriteľa domáhať sa núteného uspokojenia sa zo zálohu, vykladal uvedené ustanovenia spôsobom, ktorým poprel ich účel a zmysel.

Zároveň však ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že tieto závery sa *de lege lata* vzťahujú iba na prípady zabezpečenia záložným právom obchodnoprávneho záväzku. Vo vzťahu k rovnakému zabezpečeniu záväzkov občianskoprávnych bol zákonodarcom ponechaný režim s odlišnými charakteristikami. Takýto právny stav (rozdielnosť právneho režimu daného právnou úpravou) môže vyvolať v závislosti od záverov posúdenia opodstatnenosti premietnutia odlišností oboch prípadov do právnej úpravy, potrebu jeho posúdenia z hľadiska jeho súladnosti so základnými ústavnými princípmi v konaní podľa

čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy. V konaní o s'ťažnosti s'ťažovateľa však ústavnému súdu nepatrí tieto otázky posudzovať.

Ustanovenie § 879e ods. 1 Občianskeho zákonníka (podľa ktorého ustanoveniami tohto zákona sa spravujú aj právne vzťahy vzniknuté pred 1. januárom 2003; vznik týchto právnych vzťahov, ako aj nároky z nich vzniknuté pred 1. januárom 2003 sa však posudzujú podľa doterajších predpisov, ak nie je ustanovené inak) vyložil krajský súd tak, že toto ustanovenie v prípade s'ťažovateľa poskytuje *„ďalšie možnosti na strane záložného veriteľa, ktorý si môže uspokojiť pohľadávku zabezpečenú záložným právom aj podľa ustanovení tohto zákona, a to v súvislosti so zákonom č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách“*, teda posudzoval nároky zo záložného práva záložného veriteľa podľa právnej úpravy účinnej od 1. januára 2003.

Z citovaného ustanovenia je zrejmé, že podľa právnych predpisov účinných do 31. decembra 2002 sa posudzuje nielen platnosť vzniku záložného práva, ale aj nároky, ktoré zo záložného práva zriadeného pred 1. januárom 2003 vznikli pred 1. januárom 2003. Jedným z nárokov záložného veriteľa je aj nárok domáhať sa uspokojenia zo zálohu, resp. výťažku z jeho predaja. Obsah tohto nároku, ktorý nepochybne vznikol pred 1. januárom 2003, sa nemohol zmeniť zmenou právnych predpisov práve z dôvodu času jeho vzniku. Je v súlade s princípom právnej istoty, aby sa spôsob uspokojenia zo zálohu záložného veriteľa riadil počas celého trvania práva záložného veriteľa domáhať sa uspokojenia zo zálohu právnymi predpismi účinnými v čase vzniku záložného práva. Pokiaľ dôjde k ich následnej zmene do dňa vzniku práva záložného veriteľa domáhať sa splnenia zabezpečenej pohľadávky zo zálohu, vplyv zmeny právnej úpravy na takéto nároky je vyjadrený v prechodnom ustanovení právneho predpisu (§ 879e ods. 1 Občianskeho zákonníka). Bolo by z hľadiska rešpektovania základných princípov právneho štátu neakceptovateľné pripustiť, aby sa nároky účastníkov záložnej zmluvy, ktoré vznikli za predchádzajúcej právnej úpravy, riadili novou právnou úpravou, ktorú v čase vzniku nároku poznať nemohli.

Ani zdôraznením „neúnosnosti“ opačného výkladu tohto ustanovenia, než je výklad krajského súdu, *„z pohľadu zabezpečenia vymožitelnosti práva a včasnosti uspokojenia pohľadávok na základe možností, ktoré nová právna úprava poskytuje“*, nie je možné poprieť skutočný obsah, účel a zmysel tohto ustanovenia. Z tohto hľadiska a s takýmto

následkom mohol hodnotiť obsah ustanovenia § 879e ods. 1 Občianskeho zákonníka zákonodarca pred jeho zaradením do právneho poriadku, avšak nie všeobecný súd po tom, čo sa toto ustanovenie súčasťou právneho poriadku stalo s následkom popretia jeho zmyslu.

Ani výkladom citovaných ustanovení nemožno však dospieť k záveru, podľa ktorého by oprávnenie záložného veriteľa domáhať sa uspokojenia zo zálohu postupom podľa právnej úpravy účinnej do 31. decembra 2002 (v kontexte okolností veci sťažovateľa) bolo možné stotožniť s domáhaním sa uspokojenia zo zálohu na dobrovoľnej dražbe podľa dnes účinnej právnej úpravy.

Krajský súd teda na zistený stav veci nepoužil ústavne súladne interpretovanú platnú a účinnú právnu normu (právne predpisy upravujúce postup pri uspokojení sa záložného veriteľa zo zálohu účinné do 31. decembra 2002), naopak použil právnu normu, ktorá sa na vec sťažovateľa nevzťahovala. Na druhej strane je však zároveň zrejmé, že záložný veriteľ by sa naďalej (aj po zmene právnej úpravy) mohol domáhať uspokojenia zo zálohu postupom podľa § 299 Obchodného zákonníka v znení do 31. decembra 2002 (ak by pre takýto postup boli splnené podmienky) nebyť toho, že sťažovateľ vzniesol námietku premlčania.

Z týchto dôvodov považoval ústavný súd rozhodnutie krajského súdu o potvrdení rozsudku okresného súdu o zamietnutí žaloby sťažovateľa za rozporné so sťažovateľom označenými ustanoveniami ústavy, pretože pri aplikácii citovaných zákonných predpisov všeobecným súdom sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že zásadne poprel ich účel a význam. Ústavný súd preto konštatoval, že rozsudkom sp. zn. 1 Co 160/2010 zo 7. februára 2011 krajský súd porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základné právo na vlastníctvo podľa čl. 20 ods. 1 ústavy.

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Keďže krajský súd rozsudkom sp. zn. 1 Co 160/2010 zo 7. februára 2011 porušil označené základné práva sťažovateľa, ústavný súd zrušil toto rozhodnutie a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu). Bude povinnosťou krajského súdu riadiť sa právnym názorom ústavného súdu a znova posúdiť odvolacie námietky sťažovateľa v intenciách tohto nálezu ústavného súdu.

Trovy konania si sťažovateľ neuplatnil, preto sa ústavný súd týmto nárokom nezaoberal.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. decembra 2011